

Kohtuasi C-405/23

Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1

Saabumise kuupäev:

3. juuli 2023

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Landgericht Köln (Kölni apellatsioonikohus, Saksamaa)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

22. juuni 2023

Kostja ja apellant:

Touristic Aviation Services Limited

Hageja ja vastustaja apellatsioonimenetluses:

Flightright GmbH

Põhikohtuasja ese

Lennuliiklus – Lennureisija õigused – Määrus (EÜ) nr 261/2004 – Hüvitised lennureisijatele lennu pikaajalise hilinemise korral – Pagasi laadimisega tegelevate töötajate puudus – Erakorralised asjaolud, mida ei oleks suudetud vältida isegi siis, kui oleks võetud kõik vajalikud meetmed

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Liidu õiguse tõlgendamine, ELTL artikkel 267

Eelotsuse küsimus

Kas määruse (EÜ) nr 261/2004 artikli 5 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et lennujaama käitaja töötajate puudus või lennujaama käitaja poolt pagasi laadimise teenuse osutamiseks tellitud ettevõtja töötajate puudus kujutab endast erakorralist asjaolu viidatud sätte tähenduses, mis mõjutab lennujaama käitaja/tema tellitud ettevõtja osutatud teenust kasutava lennuettevõtja tavapärasest tegevust väljastpoolt

ja ei ole lennuettevõtja kontrolli all, või on pagasi laadimine, mida teeb lennujaama käitaja/tema tellitud ettevõtja, ja nende puhul esinev asjaomaste töötajate puudus omane lennuettevõtja tavapärasele tegevusele, mistõttu tuleb hüvitise maksmise kohustusest vabastamine määruse (EÜ) nr 261/2004 artikli 5 lõike 3 alusel kõne alla ainult siis, kui töötajate puuduse põhjus kujutab endast erakorralist asjaolu viidatud sätte tähenduses?

Viidatud liidu õigusnormid

Nõukogu 15. oktoobri 1996. aasta direktiiv 96/67/EÜ juurdepääsu kohta maapealse käitluse turule ühenduse lennujaamades

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. veebruari 2004. aasta määrus (EÜ) nr 261/2004, millega kehtestatakse ühiseeskirjad reisijatele lennureisist mahajätmise korral ning lendude tühistamise või pikaajalise hilinemise eest antava hüvitise ja abi kohta ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EMÜ) nr 295/91

Asjaolude ja menetluse lühikokkuvõte

- 1 Eelotsusetaotlus esitatakse pooltevahelises kohtuasjas, milles on hageja asjaomaste reisijate loovutatud õiguse alusel esitanud kokku 800 euro suuruse hüvitise nõude. Reisijad olid 4. juulil 2021 broneerinud koha kostja teostatud lennule XR 1092 marsruudil Köln/Bonn – Kos, mis saabus sihtkoha lennujaama ligikaudu kolme ja poole tunnise hilinemisega.
- 2 Amtsgericht (esimese astme kohus) rahuldab hagi. Kohus jättis lahtiseks, kas pikaajaline hilinimine tulenes erakorralisest asjaolust, kuna kostja oleks suutnud seda igal juhul vältida, kui oleks võetud kõik vajalikud meetmed.
- 3 Eelotsusetaotluse esitanud kohtule esitatud apellatsioonkaebusega palub kostja endiselt hagi rahuldamata jätta. Hageja palub jätta apellatsioonkaebus rahuldamata.

Põhikohtuasja poolte peamised väited

- 4 Kostja väidab, et pikaajaline hilinimine oli tingitud sellest, et COVID-19-pandeemia tõttu nappis Köln/Bonni lennujaama käitajal töötajaid, mille eest ei saa vastutavaks pidada kostjat. Juba eelmine lend oli 1 tunni ja 17 minutit hilinenud, kuna puudusid reisijaid lennule registreerivad töötajad. Eelmisele lennule ja vaidluse esemeks olevale lennule nõuetekohase registreerimise korral ei oleks üle kolme tunni pikkust hilinemist tekkinud. Lisaks puudusid pagasi laadimisega tegelevad töötajad, mistõttu hilines lend veel 2 tundi ja 13 minutit. Viimaks lisandus ilmaoludest tingitud 19minutiline hilinimine pärast uste sulgemist.
- 5 Hageja väidab, et kirjeldatud asjaolusid ei saa pidada erakorraliseks asjaoluks.

Eelotsusetaotluse põhjenduste lühikokkuvõte

- 6 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et põhjendusega, et kostja ei olnud märkinud, milliseid meetmeid ta käesolevas asjas vaidlusaluse hilinemise vältimiseks või lühendamiseks kaalus, rahuldab Amtsgericht (esimese astme kohus) hagi alusetult.
- 7 Euroopa Kohtu praktikas on märgitud, et määruse nr 261/2004 põhjenduste 14 ja 15 ning artikli 5 lõike 3 kohaselt on lennuettevõtja vabastatud kohustusest maksta reisijatele hüvitist vastavalt määruse nr 261/2004 artiklile 7, kui ta suudab tõendada, et lennu tühistamise või kolm või rohkem tundi hilisema saabumise põhjustasid erakorralised asjaolud, mida ei oleks suudetud vältida isegi siis, kui oleks võetud kõik vajalikud meetmed, ning niisuguse asjaolu esinemisel tõendada, et ta oli kogu tema käsutuses olevat personali või seadmeid ja rahalisi vahendeid kasutades võtnud olukorrale vastavad meetmed, vältimaks seda, et asjaolud viiksid asjaomase lennu tühistamise või pikaajalise hilinemiseni, nõudmata temalt siiski seda, et ta teeks oma ettevõtte suutlikkuse seisukohast asjakohasel hetkel vastuvõetamatuid ohverdusi (4. aprilli 2019. aasta kohtuotsus Germanwings, C-501/17, EU:C:2019:288, punkt 19; 11. juuni 2020. aasta kohtuotsus Transportes Aéreos Portugueses, C-74/19, EU:C:2020:460, punkt 36). Meetmed, mille võtmist võib lennuettevõtjalt mõistlikult oodata, et vältida erakorralisi asjaolusid, mis põhjustavad lennu märkimisväärset hilinemist või selle tühistamist, määratakse kindlaks konkreetse juhtumi asjaoludest lähtuvalt; mõistlikkust hinnatakse olukorrapõhiselt (22. detsembri 2008. aasta kohtuotsus C-549/07, Wallentin-Hermann, EU:C:2008:771, punktid 40 ja 42; 12. mai 2011. aasta kohtuotsus Eglitis ja Ratnieks, C-294/10, EU:C:2011:303, punkt 30).
- 8 Sellest lähtuvalt ei olnud kostjal kohustust kaaluda ja võtta meetmeid määruse nr 261/2004 artikli 5 lõike 3 tähenduses. Ilmne ei ole juba see, et kostjale oleks pikaajalise hilinemise tekkimine teada olnud. Eelmise lennu saabumine Köln/Bonni hilinemisega oli tingitud eelmisel päeval toimunud lennu hilinemisest, mille põhjus oli lennule registreerimise töötajate puudumine, mille eest vastutas kostja ise. Ei olnud mingit alust eeldada, et sellest oleks võinud tuleneda täiendavaid hilinemisi. Lisaks sellele ei ole teada ühtegi meetet, mida kostja oleks saanud võtta, et pikaajalist hilinemist vältida. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et Amtsgerichti (esimese astme kohus) viidatud Euroopa Kohtu 11. juuni 2020. aasta otsus Transportes Aéreos Portugueses (C-74/19, EU:C:2020:460) ei too kaasa kohustust kaaluda asjaomaste reisijate ümberbroneerimist teisele lennule. Pagasi laadimiseks vajalike töötajate puudumine lennujaama käitaja juures mõjutas paljusid lende, mis samuti hilinesid. Kirjeldatud asjaoludel ei saanud objektiivselt eeldada, et ümberbroneerimisega oleksid reisijad jõudnud sihtkohta kiiremini.
- 9 Seega ei oleks Amtsgericht (esimese astme kohus) tohtinud jätta lahtiseks, kas pikaajalise hilinemise põhjustanud lennujaama töötajate nappus kujutab endast erakorralist asjaolu.

- 10 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt peetakse „erakorralisteks asjaoludeks“ määruse nr 261/2004 artikli 5 lõike 3 tähenduses sündmusi, mis oma olemuselt või põhjuselt ei ole omased lennuettevõtja tavapärasele tegevusele ja väljuvad tema tegeliku kontrolli alt, kusjuures need tingimused on kumulatiivsed ja nende täidetust tuleb hinnata juhtumipõhiselt (vt 31. jaanuari 2013. aasta kohtuotsus McDonagh, C-12/11, EU:C:2013:43, punkt 29; 23. märtsi 2021. aasta kohtuotsus Airhelp, C-28/20, EU:C:2021:226, punkt 23). 23. märtsi 2021. aasta otsuses Airhelp (C-28/20, EU:C:2021:226) märkis Euroopa Kohus, et tema praktikast, mis käsitleb mõistet „erakorralised asjaolud“ määruse nr 261/2004 artikli 5 lõike 3 tähenduses, tuleneb, et sündmusi, mille päritolu on „ettevõttesisene“, tuleb eristada sündmustest, mille päritolu on tegutseva lennuettevõtja suhtes „ettevõtteväline“. Kõigi „ettevõtteväliste“ sündmuste ühine osa on see, et need on tingitud lennuettevõtja tegevusest ja ettevõttevälistest asjaoludest, mis praktikas võivad olla suhteliselt sagedased, kuid mille üle lennuettevõtjal ei ole kontrolli, sest need on tingitud looduslikust asjaolust või kolmanda isiku tegevusest – nagu muu lennuettevõtja või avaliku või erasektori osaleja, kes sekkub lennu- või lennujaama tegevusse. 14. novembri 2014. aasta määruses Siewert (C-394/14, EU:C:2014:2377, punkt 19) märkis Euroopa Kohus seoses tehnilise probleemiga, mis tekkis trapi põrkamisest vastu lennukit, et liikuvate trappide või tunnelite kasutamine on reisijate lennutranspordil tingimata vajalik, kuna see võimaldab reisijatel lennuki pardale ja sealt maha minna, millest tulenevalt on lennuettevõtjad iga päev niisuguste trappide kasutamisega seotud olukordades. Seepärast tuleb trapi põrkumist vastu lennukit lugeda lennuettevõtja tavapärase tegevusega olemuslikult seotud sündmuseks.
- 11 Sellest lähtuvalt võiks käesoleval juhul pidada pagasi laadimist omaseks kostja tavapärasele tegevusele, kuna see on reisijatele veoteenuse osutamiseks otseselt vajalik. Sellest tulenevalt oleks ka pagasi laadimisega tegelevate töötajate puudus omane kostja tavapärasele tegevusele, mistõttu tuleks erakorralise asjaolu olemasolu eitada. Seevastu võiks just tõigast, et pagasi laadimist Köln/Bonni lennujaamas teostab lennujaama käitaja, mitte aga kostja ise või tema poolt tellitud teenuseosutaja, tuleneda, et pagasi laadimist tegevate töötajate puudus kujutab endast ettevõttevälist põhjust, mis mõjutab kostja tavapärasest tegevusest väljastpoolt ega ole tema kontrolli all.
- 12 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul on tegemist erakorralise asjaoluga. Pagasi laadimine on osa maapealse teeninduse teenustest, mida Saksamaal osutasid algusest peale lennujaama käitajad või nende tütarettevõtjad ise, ja sellisena on see isegi pärast Euroopa lennuveo liberaliseerimist direktiiviga 96/67/EÜ ja pärast selle direktiivi ülevõtmist riigisissesse õigusesse põhimõtteliselt endiselt lennujaama käitaja ülesanne. Seega tuleb küsimusele, kas pagasi laadimiseks vajalike töötajate puudumine kujutab endast erakorralist asjaolu, vastata sõltuvalt sellest, kas – nagu käesoleval juhul – korraldab pagasi laadimist lennujaama käitaja, millest tulenevalt on tegemist erakorralise asjaoluga, või vastutas pagasi laadimise eest asjaomane lennuettevõtja ise või tellis selle teenuseosutajalt, millest tulenevalt kuulub pagasi laadimine asjaomase

lennuettevõtja tavapärase tegevuse hulka ja sellisel juhul ei ole tegemist erakorralise asjaoluga.

- 13 Kui kostja vabaneks vastutusest seoses täiendava 2 tunni ja 13 minuti pikkuse hilinemisega Köln/Bonni lennujaamas, mille põhjus on pagasi laadimist tegevate töötajate puudumine, siis oleks hilinemine, mille eest vastutab kostja, lühem kui 3 tundi, millest tulenevalt ei oleks kostja kohustatud hüvitist maksma.
- 14 Kui tõlgendamisel jõutakse seevastu järeldusele, et ka lennujaama käitaja korraldatav pagasi laadimine on omane seda teenust kasutava lennuettevõtja tavapärasele tegevusele, saaks kostja vastutusest määruse nr 261/2004 artikli 5 lõike 3 alusel vabaneda üksnes juhul, kui hilinemise põhjuseks olev töötajate puudus oleks tingitud erakorralisest asjaolust. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et see ei ole nii. Pagasi laadimist tegevate töötajate puudus vaidlusaluse lennu toimumise ajal ei olnud COVID-19-pandeemia paratamatu tagajärg, mida kostja ei oleks saanud vältida. Kostja märkustest ei nähtu, et lennujaama käitaja ei saanud personaliplaneerimist korraldada nii, et kui lennutegevus pärast pandeemiat uuesti hoogustus, ei olnud tal võimalik oma tööprotsesse kujundada pikaajalisi hilinemise vältival viisil. Selle asemel mööndakse, et lennujaama käitaja, kellele oli reisijate ja lendude arvu järsk ja plahvatuslik suurenemine alates 2021. aasta juuli algusest ootamatu, ei võtnud töötajaid õigel ajal uuesti tööle.
- 15 Eespool märgitud arvestades sõltub apellatsioonkaebuse rahuldamine määruse nr 261/2004 artikli 5 lõike 3 tõlgendamisest.